

MARKNADSDOMSTOLEN

DOM

2007:1

2007-02-02

Dnr C 38/05

KÄRANDE

Layher Aktiebolag Box 2015,
194 02 UPPLANDS VÄSBY
Ombud: advokaten R. L.,
Gozzo Advokater HB, Nybrogatan 11, 2 tr,
114 39 STOCKHOLM

SVARANDE

Mon.Zon AB, Box 5328,
402 24 GÖTEBORG
Ombud: advokaten C. O. och
jur. kand. H. S.,
MAQS Law Firm Advokatbyrå KB,
Box 11918, 404 39 GÖTEBORG

SAKEN

marknadsföring av systemställningar

DOMSLUT

1. Marknadsdomstolen lämnar Layher AB:s talan utan bifall.
2. Layher AB skall ersätta Mon.Zon AB dess rättegångskostnader med trehundrafyrtioentusen (341 000) kr, avseende ombudsarvode, jämte ränta enligt 6 § räntelagen (1975:635) från dagen för Marknadsdomstolens dom till dess betalning sker.

BAKGRUND

Layher AB (Layher) och Mon.Zon AB (Mon.Zon) är konkurrenter på marknaden för byggnadsställningar. Layher, som är dotterbolag till det tyska företaget Layher GmbH, är ett av de ledande företagen i Sverige inom byggnadsställningsbranschen. Layher GmbH tillverkar byggnadsställningar som i Sverige marknadsförs av Layher såsom exklusiv återförsäljare. Mon.Zon är ett relativt nystartat bolag, med en mindre marknadsandel än Layher. Bolaget drivs av J. och J. M.

Båda bolagen marknadsför systemställningar. En systemställning är en byggnadsställning där alla eller vissa delar är förtillverkade med givna mått och som har varaktigt fästade förbandsanordningar. Layher marknadsför flera sådana systemställningar för montering, däribland Layher Allround Modul och Layher Blitz ramställning. Mon.Zon marknadsför motsvarande ställningar under benämningarna Modulställningen Modular (Monzon Modular) och Monzon Frame ramställning (Monzon Frame). Samtliga dessa systemställningar monterar på plats av användaren.

Systemställningar får enligt 6 § Arbetarskyddsstyrelsens (numera Arbetsmiljöverket) kungörelse med föreskrifter om ställningar (AFS 1990:12) (i det följande Arbetsmiljöverkets kungörelse) endast avlämnas för att tas i bruk om de genomgått typkontroll. Sådan kontroll ombesörjs av Sveriges Provnings- och Forskningsinstitut AB (SP) såsom varande ackrediterat certifieringsorgan och innebär att en verifiering görs av att produkten uppfyller krav enligt bl.a. tillämpliga standarder, branschregler och föreskrifter. Vid godkänd typkontroll utfärdas typkontrollintyg/certifikat.

SP har den 28 februari 2005 utfärdat typkontrollintyg för Monzon Modular och Monzon Frame. I intygen har Mon.zon Development AB (Mon.Zon Development) angivits som innehavare/leverantör. Den 23 februari 2006 har dessa intyg ersatts av intyg i vilka Mon.Zon och inte Mon.Zon Development anges som leverantör.

YRKANDEN M.M.

Layher har yrkat att Marknadsdomstolen vid vite skall förbjuda Mon.Zon att vid marknadsföring påstå

- a) att det föreligger ett typkontrollintyg från SP för systemställningar bestående av en blandning av delar marknadsförda av Layher och av Mon.Zon, och
- b) att Mon.Zon är innehavare av typkontrollintyg nr 39 44 02 och nr 39 44 03.

Mon.Zon har bestritt yrkandena.

Parterna har yrkat ersättning för sina rättegångskostnader.

GRUNDER OCH UTVECKLING AV TALAN

Parterna har anfört i huvudsak följande.

Layher

Mon.Zon har låtit införa en annons, se *domsbilaga*, i tidskriften Ställningsaktuellt nr 1/05. Ställningsaktuellt är en branschtidning som distribueras till aktiva i byggnadsställningsbranschen. Under rubriken ”Monzon blandar sig i!” återfinns två bilder av byggnadsställningar innehållande delar märkta med Layhers kännetecken och delar märkta med Mon.Zons kännetecken. Under bilderna ställs frågan om ”layher blitz” och ”layher allround” är godkända för att blandas med Monzon Frame och Monzon Modular. Frågan besvaras sedan jakande med tillägget att förutsättningen för inblandning är att hållfasthetsvärden, maximala bygghöjder och övriga villkor överensstämmer med kraven enligt de av SP utfärdade typkontrollintygen för Monzon Frame och Monzon Modular. I den nedersta rutan åberopas på ett framträdande sätt dessa intyg.

Annonserna riktar sig av naturliga skäl till personer som har intresse av systemställningar. Många personer som inte har särskild utbildning av systemställningar, bl.a. inköpare av systemställningar, kan vara intresserade av informationen i annonsen. För dem är annonserna klart vilseledande. Även för personer som arbetar med systemställningar och därför har

genomgått föreskriven utbildning, är annonserna utformade så att de vid en genomläsning ger ett vilseledande intryck.

Av Arbetarskyddsstyrelsens allmänna råd om tillämpningen av föreskrifterna om ställningar i AFS 1990:12, (Arbetsmiljöverkets allmänna råd), framgår att regleringen i den aktuella kungörelsen är motiverad av de särskilt stora risker som arbete på ställningar medför.

SP har utfärdat regler för typkontroll av temporära prefabricerade konstruktioner. De tekniska kraven enligt dessa regler, som avser främst bärförmåga, stabilitet och säkerhet vid användning, överensstämmer med kraven i Arbetsmiljöverkets kungörelse och allmänna råd. Av reglerna framgår bl.a. att innehavare av typkontrollintyg har rätt att använda märket vid reklam för godkända produkter. Annonsering får dock inte ske så att förväxling kan uppstå mellan märkta och icke-märkta produkter.

Typkontrollintygen för Monzon Frame och Monzon Modular gäller inte för blandade systemställningar där delar från Layher ingår.

Av 6-10 §§ i Arbetsmiljöverkets kungörelse framgår att en leverantör, som vill blanda in främmande komponenter i sitt ställningssystem, måste försäkra sig om att säkerhetsnivån, som är fastställd i typkontrollintyget för det ställningssystem där han vill blanda in komponenterna, bibehålls.

Layher har i skrivelse till Arbetsmiljöverket ställt frågor angående företeelsen att blanda in främmande komponenter i ett ställningssystem. Arbetsmiljöverket har i sitt svar anfört att det ser mycket allvarligt på företeelsen i de fall man inte först försäkras om att de inblandade komponenterna inte innebär att ställningen försvagas eller på annat sätt får en lägre säkerhetsnivå. Mon.Zon har inte kunnat visa sådant säkerställande av säkerhetsnivån. De handlingar som Mon.Zon åberopat för att styrka att bolaget har säkerställt att säkerhetsnivån vid inblandning av främmande material i Mon.Zons systemställningar bibehålls avser endast Monzon Modular. Av dessa handlingar framgår att utredning fortfarande pågår beträffande Monzon Frame. Handlingarna utgör inget intyg och av dessa går inte att utläsa vilket resultat de åberopade testerna lett till. Layher ifrågasätter att J. M. har den kompetens som krävs för att göra bedömningar av aktuellt slag. Mon.Zon verkar mena att vilken person som helst, med erfarenhet från ställningsbranschen, kan göra bedömningen om det ur säkerhetssynpunkt går att kombinera delar från olika system. Detta är en feltolkning av 9 § Arbetsmil-

jöverkets kungörelse. Bestämmelsen innebär att om en viss typ av ställning har godkänts så behöver inte varje exemplar av denna typ som skall säljas, godkännas särskilt.

I ovan nämnda brev från Arbetsmiljöverket har verket vidare anfört att det inte är möjligt att blanda in egna komponenter i främmande ställningssystem över vilka man själv inte har något inflytande. Mon.Zons marknadsföring måste uppfattas som en uppmaning till sådan inblandning.

Det finns en skillnad mellan att blanda in delar från Mon.Zon Development i en ställning från Layher och att blanda in delar från Layher i en ställning från Mon.Zon Development. Layhers byggnadsställningar har i vissa avseenden en högre hållfasthet än Mon.Zon Developments byggnadsställningar, vilket innebär att en ställning bestående av delar från Layher och Mon.Zon Development har sämre hållfasthet än vad en ställning med delar från enbart Layher har. Mon.Zon har påstått att bolaget utfört en utredning som visar att hållfastheten hos en Mon.Zon-ställning inte försämras vid inblandning av Layher delar. För bedömningen av om marknadsföringen är vederhäftig saknar det påståendet dock betydelse, eftersom intrycket av annonsen är att de återopade typkontrollintygen är utfärdade för all sorts blandning av delar när de rätteligen är utfärdade för systemställningar bestående av delar från Mon.Zon Development.

Vid tidpunkten för den påtalade marknadsföringen stod Mon.Zon Development, och inte Mon.Zon, angiven som innehavare/leverantör av de i målet aktuella typkontrollintygen. Annonsen är således även vilseledande på den grunden att Mon.Zon påstår sig inneha typkontrollintyg utfärdade av SP när så inte är fallet. Att Mon.Zon sedan ersatt typkontrollintygen med nya där Mon.Zon och inte Mon.Zon Development anges som leverantör kan inte innebära annat än att Mon.Zon medgivit att det var vilseledande att återopade intyg i vilka endast Mon.Zon Development angavs som innevärd/leverantör.

Sammanfattningsvis anser Layher att Mon.Zons marknadsföring är vilseledande enligt 4 och 6 §§ marknadsföringslagen (1995:450), MFL.

Mon.Zon

J. M. har varit i ställningsbranschen i 45 år och varit ansvarig för genomförande av typkontroll av ett stort antal systemställningar från olika ställningstillverkare. Mon.Zons unika affärsidé är att bolaget kan hålla betydligt lägre priser på sina systemställningar än vad Layher kan. Kvaliteten är dock motsvarande Layhers.

Det föreligger inte någon risk att den relevanta kundkretsen uppfattar kombinationen av rubrikerna, bilderna och bildtexten i annonserna som att det föreligger ett typkontrollintyg för en blandning av komponenter från Layher och Mon.Zon. Mon.Zons annons kan inte heller uppfattas som en uppmaning till inblandning av Mon.Zons produkter i Layhers material. Mon.Zon påstår inte i sin marknadsföring att Mon.Zon är innehavare av typkontrollintygen för Monzon Modular och Monzon Frame. Annonserna ger inte heller det vilseledande intrycket att det förhåller sig på detta sätt.

Mon.Zons marknadsföring vänder sig till professionella ställningsbyggare eller byggbolag, vilka är väl medvetna om innebörden av typkontroll och godkännanden från SP. De som uppför systemställningar eller gör väsentliga ändringar eller nedmonterar dem, måste genomgå utbildning, jämför 15 § Arbetsmiljöverkets kungörelse. Därför är det uppenbart för målgruppen att texten i Mon.Zons marknadsföring inte anger att det föreligger ett typkontrollintyg från SP för systemställningar bestående av en blandning av delar marknadsförda av Layher och Mon.Zon. Några typkontrollintyg för systemställningar bestående av en blandning av komponenter från olika leverantörer utfärdas överhuvudtaget inte av SP.

Enligt 9 § Arbetsmiljöverkets kungörelse skall en utförd typkontroll gälla för alla de anordningar som från säkerhetssynpunkt stämmer överens med det typkontrollerade materialet. Av Arbetsmiljöverkets allmänna råd till 17 § framgår att sammankopplade systemställningar av olika typer och fabrikat kan medföra särskilda risker och att det därför är angeläget att hållfasthet och stabilitetsförhållanden utreds särskilt för sådana systemställningar. Att blanda olika aktörers ställningskomponenter är således fullt möjligt, men det är viktigt att säkerställa att säkerhetsnivån bibehålls.

Skulle Marknadsdomstolen finna att Mon.Zon, för att ha rätt att använda den marknadsföring bolaget använder, är skyldigt att fastställa att säkerhetsnivån vid inblandning av främ-

mande material i Mon.Zons systemställningar upprätthålls, kan det konstateras att Mon.Zon lever upp till detta krav.

J. M. har två gånger tidigare deltagit i utredningar om blandning av ställningsmaterial med Layher material. Utredningarna gjordes 1999 och avsåg inblandning av Layher Allround Modul ställning i Asko Futur Modulställning respektive inblandning av Layher Blitz ramställning i Asko Quadro ramställning. J. M. har kvar allt material och all dokumentation från dessa utredningar. Det material från Layher som användes vid dessa utredningar var föremål för samma typgodkännande som det material som använts i de utredningar som nu är aktuella. J. M. har kunskap om allt det material som Layher använt vid typgodkännande av sina produkter. Anledningen till detta är att Layhers typgodkännanden i Tyskland är offentliga. I Sverige är det enbart typkontrollintyget som är offentligt. Baserat på dessa uppgifter och Mon.Zons typgodkännande är det möjligt för en expert som J. M. att göra en professionell bedömning att det, med bibehållande av säkerhetsnivån enligt Mon.Zons typkontrollintyg, är möjligt att blanda material från Layher i Mon.Zons systemställningar. Mon.Zon uppfyller därmed det krav som uppställs i 9 § Arbetsmiljöverkets kungörelse.

Oaktat vad som nu angetts uppdrog Mon.Zon åt SP att parallellt med utredning avseende Mon.Zons material inför typgodkännande också utreda möjligheten att blanda in material från Layher i deras systemställningar, vilket har resulterat i åberopade rapporter, utlåtande och brev från SP. Utredningen beträffande Monzon Frame är ännu inte färdigställd. I typkontrollintygen anges att inblandning av komponenter från ställningar från andra tillverkare/leverantörer inte får göras utan att särskild utredning om bärförmågan genomförts.

Arbetsmiljöverket beskriver i sitt brev till Layher hur ett säkerställande av säkerhetsnivån enligt typkontrollintyget bör gå till. Utlåtandet får därför ses som en rekommendation. Uttryckliga regler som säger att säkerhetsnivån skall fastställas vid inblandning och som fastslår hur ett säkerställande av säkerhetsnivån skall gå till saknas.

Mon.Zon har rätt att åberopa typkontrollintygen för Monzon Modular och Monzon Frame i sin marknadsföring eftersom Mon.Zon står angiven som leverantör i typkontrollintygen och är moderbolag till Mon.Zon Development. Den som i typkontrollintyget anges som innehavare, distributör eller leverantör är avhängigt av vem som gjorde beställningen av intyget. Det finns ett större antal aktörer på marknaden som utgörs av en koncern bestående av flera

bolag. Då är det ett av bolagen som anges som leverantör i typgodkännandet medan även andra bolag i koncernen säljer varan som omfattas av typgodkännandet och därvid informerar kunderna om att typgodkännande finns.

Mon.Zon har inte låtit ange Mon.Zon Development som innehavare av typkontrollintyget för att undandra sig ansvar för eventuella brister i produkterna. Vid en eventuell skada görs en individuell bedömning om ansvar. Vem som står som innehavare av ett typkontrollintyg saknar självständig betydelse.

BEVISNING

Parterna har åberopat viss skriftlig bevisning.

DOMSKÄL

Layher har i målet påtalat en annons införd i tidskriften Ställningsaktuell (se domsbilagan). Layher har gjort gällande att innehållet i annonsen är ovederhäftigt och vilseledande i strid mot 4 och 6 §§ marknadsföringslagen (1995:450), MFL.

Enligt 4 § MFL skall marknadsföring stämma överens med god marknadsföringssed och även i övrigt vara tillbörlig mot konsumenter och näringsidkare. Enligt 6 § MFL får en näringsidkare vid marknadsföringen inte använda påståenden eller andra framställningar som är vilseledande i fråga om näringsidkarens egen eller någon annan näringsidkares näringsverksamhet. Av nämnda stadganden följer bl.a. att all marknadsföring skall vara vederhäftig. En näringsidkare som i sin näringsverksamhet använder sig av ett visst påstående skall kunna styrka påståendets riktighet. Om näringsidkaren inte kan det skall påståendet anses ovederhäftigt och därmed otillbörligt.

För att bedöma om en viss marknadsföring uppfyller lagens krav på vederhäftighet måste det först klargöras vem marknadsföringen riktar sig till. Målgruppen för marknadsföringen kan således ha betydelse för vilka krav som bör ställas på marknadsföringens vederhäftighet. När marknadsföring riktar sig till en särskild målgrupp, t.ex. inom byggbranschen, kan mottagarna förutsättas ha detaljkunskaper på området i fråga och det kan då finnas ett visst utrymme för att vederhäftighetskravet kan sättas något lägre än vad som är fallet då reklam riktar sig till konsumenter i allmänhet. För det fall marknadsföringen innehåller uppgifter

som även en person med särskild sakkunskap har svårt att kontrollera, måste emellertid kravet på vederhäftighet upprätthållas fullt ut (jfr MD 2006:22).

Layher har anfört att målgruppen i förevarande fall består av ett brett spektrum näringsidkare inom byggnadsställningsbranschen, exempelvis inköpare av systemställningar, och att många av dessa inte kan förutsättas besitta särskild kunskap om sådana ställningar. Mon.Zon har häremot anfört att annonserna riktar sig till professionella ställningsbyggare eller byggbolag vilka är väl medvetna om typkontroll och godkännanden från Sveriges Provnings- och Forskningsinstitut AB (SP). Oavsett hur det förhåller sig härmed, är det i målet ostridigt att tidskriften Ställningsaktuellt riktar sig till näringsidkare som sysslar med byggnads- och systemställningar. Vid sådant förhållande riktar sig marknadsföringen i första hand till en målgrupp som får antas besitta kunskaper om sådana systemställningar.

Yrkande a)

Frågan under detta yrkande är huruvida målgruppen uppfattar annonsen såsom att Mon.Zon påstår att det föreligger typkontrollintyg från SP för systemställningar bestående av en blandning av delar marknadsförda av Layher och Mon.Zon.

Layher har härvid gjort gällande att kombinationen av rubriken, bilderna, bildtexten och de återopade typkontrollintygen i den påtalade annonsen ger målgruppen det vilseledande intrycket att det föreligger ett typkontrollintyg från SP om tillåtligheten av systemställningar där användaren blandar komponenter från Mon.Zons och Layhers system. Mon.Zons påståenden i annonsen gör enligt Layher inte någon skillnad på blandning av Mon.Zons komponenter i Layhers system och tvärtom. Eftersom Mon.Zon inte kan råda över en blandning av Mon.Zons komponenter i Layhers system är det Layhers uppfattning att alla påståenden i Mon.Zons marknadsföring är vilseledande. Mon.Zon har häremot invänt att det för den kvalificerade målgruppen är uppenbart att Mon.Zon inte påstår att det föreligger ett typkontrollintyg från SP bestående av en blandning av delar marknadsförda av Layher och Mon.Zon.

Marknadsdomstolen gör följande bedömning.

I målet är ostridigt dels att det är tillåtet att blanda komponenter från olika byggnadsställningsdelar förutsatt att en hög säkerhetsnivå upprätthålls, motsvarande vad som krävs enligt

typkontrollintyg av SP, dels att SP inte utfärdar typkontrollintyg avseende sådana blandningar. Dessa fakta får för den aktuella målgruppen anses vara sådan kunskap som målgruppen i allmänhet kan förväntas besitta.

Frågan blir då om annonsens utformning är så utformad att personer ur den aktuella målgruppen ändå kan vilseledas i fråga om förekomsten av ett typgodkännande av SP för blandade ställningssystem från Layher och Mon.Zon.

I annonsen anges i de övre rutorna vad som krävs för att respektive system från Layher och Mon.Zon skall kunna blandas, en i och för sig korrekt information enligt vad som framgått i målet. Det vilseledande momentet synes närmast kunna utgöras av hänvisningen i samma rutor till två närmare angivna typkontrollintyg. I den nedre rutan lämnas samtidigt information, vilken får anses vara tydlig, om att dessa två typkontrollintyg avser Mon.Zons aktuella system. Med hänsyn härtill och till vad i övrigt förekommit kan inte annonsen – enligt Marknadsdomstolens bedömning – för den aktuella målgruppen anses vara så oklar eller missvisande att ett vilseledande i MFL:s mening kan föreligga. Layhers talan i denna del kan därför inte vinna bifall.

Yrkande b)

Marknadsdomstolen konstaterar att Mon.Zon står angiven som avsändare av den aktuella annonsen. Av utredningen framgår, vilket också är ostridigt, att det var Mon.Zon Development som stod som innehavare/leverantör på typkontrollintygen för systemställningarna Monzon Modular och Monzon Frame vid tiden för den påtalade marknadsföringen. Under målets handläggning har intygen ersatts av nya där Mon.Zon nu står angiven som leverantör och Mon.Zon Development som innehavare.

Att ett förfarande har upphört, såsom Mon.Zon invänt i den här delen, är enligt Marknadsdomstolens praxis i sig inget hinder mot att dess laglighet ändå prövas.

I målet är visat att Mon.Zon Development är ett helägt dotterbolag till Mon.Zon. Enligt Marknadsdomstolens mening vore det i förevarande fall att gå alltför långt i vederhäftighetskravet att inte tillåta moderbolaget att åberopa ett typkontrollintyg för en produkt i sin marknadsföring enbart på grund av att dess dotterbolag står angiven som innehavare/leverantör i typkontrollintyget. Av utredningen i målet framgår att det, enligt i vart fall

Arbetsmiljöverkets mening, är mycket vanligt förekommande att bolag som säljer, hyr ut eller på annat sätt levererar byggnadställningar i sin marknadsföring åberopar de typkontrollintyg som utfärdats för produkterna, även om bolagen inte står angivna som innehavare eller leverantör i typkontrollintyget. Marknadsdomstolen anser att detta ter sig som en naturlig ordning och har också svårt att se riskerna med ett sådant förfarande för den aktuella målgruppen. Med hänsyn härtill kan Layhers talan inte heller i denna del vinna bifall.

Rättegångskostnader

Vid denna utgång skall Layher ersätta Mon.Zon dess rättegångskostnader i målet. Det yrkade beloppet är skäligt.

På Marknadsdomstolens vägnar

C H Fallenius

Ledamöter: Christer Fallenius, ordförande, Jörgen Holgersson, Anna-Lena Järvstrand (skiljaktig), Jonas Häckner och Claes-Robert Julander.

Sekreterare: Ylva Aversten

Anna-Lena Järvstrand är skiljaktig beträffande *yrkande a)* och anför följande

Enligt min mening ger den påtalade annonsen och i synnerhet Mon.Zons användning av ordet godkänd i de frågor som ställs, de jakande svaren tillsammans med typkontrollintygsnummer och den stora rutan med information om SP (se domsbilaga) definitivt det vilseledande intrycket att det föreligger typkontrollintyg från SP för systemställningar bestående av en blandning av delar marknadsförda av Layher och Mon.Zon på sätt som Layher har påstått. Även om mottagarna av annonsen får antas besitta viss sakkunskap om byggnads- och systemställningar och vara medvetna om att det under stundom kan vara tillåtet att blanda delar av ställningar från olika leverantörer förutsatt att säkerhetsnivån bibehålls, är det enligt min mening inte sannolikt att de känner till att SP inte utfärdar typkontrollintyg för blandade ställningar på sätt som annonsen ger intryck av. Mon.Zon har inte heller visat att bolaget gjort ett sådant säkerställande av säkerhetsnivån som krävs för blandning av delar från olika leverantörers system enligt 8-10 §§ Arbetsmiljöverkets kungörelse, vilket med beaktande av annonsens utformning skulle avse inblandning av Mon.Zons produkter i Layhers produkter över vilka Mon.Zon över huvud inte har något inflytande. På grund av det anförda anser jag att innehållet i annonsen är ovederhäftigt och vilseledande i strid mot 4 och 6 §§ MFL. Layhers talan i denna del skall därför bifallas.

Överröstad härutinnan är jag i övrigt ense med majoriteten.